

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ Α. Α. ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΓ'

Ο ΕΣΤΕΜΜΕΝΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

Από είκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν ὅτε ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου Λέων ὁ ΙΓ', διετέλεσεν ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑνὶ ἔτη φυλακισμένος. Οὐδεμίαν ἡμέραν ἐξῆλθε τοῦ Βατικανοῦ. Καὶ κατ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς θερινοὺς μῆνας, πληρεῖς νόσων καὶ πυρετῶν, ὅτε ἡ Ῥώμη ἐρημοῦται, οὐδόλως μετεκινήθη. Ἡ Ῥώμη γέμει ἐκκλησιῶν πλησιεστάτων τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Πάπα, ὧν τὰ κωδωνοστάσια ἀνυψοῦνται ὑπὸ τὰς ὀφείας αὐτοῦ· ἀφ' οὗ φέρει τὴν τιάραν οὐδεμίαν ἐπεσκέψατο· καὶ αὐτὴ ἡ πόλις τῆς Ῥώμης διετέλεσεν ἐπίσης ἀπομακρυσμένη δι' αὐτὸν ὥς ἡ ἀπωτάτη χώρα τοῦ νέου κόσμου. Ἐξ ἀπάντων τῶν σημείων τῆς Γῆς οἱ πιστοὶ συρρέουσι πρὸς τὸ Βατικανόν· ἀπανταχοῦ τὸ ὄνομα Λέοντος τοῦ ΙΓ', ἐπευφημίσθη ὡς Ποντίφικος καὶ Πατὴρ· καὶ αὐτὸς ἔμενε περιορισμένος ἐντὸς μιᾶς μόντης γωνίας τοῦ σύμπαντος τούτου, ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἀνακτόρου. Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς ἡθικῆς ταύτης ἡγεμονίας καὶ τῆς σμικρότητος τῆς ὕλικῆς ἀποτελεῖ τὴν σήμερον τὴν ἀνώμαλον θέσιν ἣτις προσεγένετο τῷ διαδόχῳ τοῦ Ἁγίου Πέτρου.

Ἡ Ῥώμη ἀπὸ τοῦ 1870 ἀνήκει τῷ οἴκῳ τῆς Σαβοΐας. Πῶς ὁ Θ', διαμαρτυρόμενος κατὰ τῆς κατοχῆς ταύτης, ἐκλείσθη ἐκουσίως ἀπὸ τῆς ἀκολουθου ἡμέρας ἐν τῷ Βατικανῷ αὐτοῦ ἀνακτόρῳ. Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1878 δύο ὁδοὶ ἠνοίγοντο τῷ νέῳ Πάπῃ· ἡ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν Ῥώμην καὶ σιωπηλῶς κατὰ συνέπειαν ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς νῦν ἄρχοντας τῆς Αἰωνίου Πόλεως· ἡ μᾶλλον, ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς στοᾶς ἣτις ὑπερέχει τῆς προσόψεως τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν μιᾷ στιγμῇ νὰ δεσπόσῃ τὴν Ῥώμην ὑπὸ τὴν δύναμιν τοῦ βλέμματος αὐτοῦ καὶ τῶν εὐχῶν καὶ νὰ κλεισθῇ κατόπιν ἐν τῷ Βατικανῷ ἵνα διατηρήσῃ ἄκαμπτον τὴν διαμαρτύρησιν τῆς ἀπογομνωθείσης Ἀγίας Ἐδρας.

Λέων ὁ ΙΓ' ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον.

Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἔδωκε μόνον τὸ παράδειγμα ἡγεμόνος ὅστις ἄρα βασιλεύσας ἦτο καὶ αἰχμάλωτος. Οὐδεὶς ἐπὶ τῆς Γῆς κέκτηται τοσοῦτον πλῆθος ὑποτελῶν ὡς Λέων ὁ ΙΓ', ἡγεμονεύει ἐπὶ πλέον τῶν

300 εκατομμυρίων ψυχών, ούχι διά τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ διά τῆς πει-
θούς. Οὐδεὶς ἡγεμὼν ἔχει τοσοῦτον μικρὸν βασίλειον· ἐν ἀνάκτορον, εἰς
κῆπος, ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἀγίου Πέτρου· ταῦτα ἀπομένουσι μόνον τῷ
Πάπᾳ ἐκ τῶν παλαιῶν χωρῶν αὐτοῦ. Ἀμαξία τις δύναται ἐντὸς εἰκοσι
λεπτῶν νὰ ὑπάγῃ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας εἰς τὸ
ἕτερον διὰ μετρίας ταχύτητος φερομένη.

Δεξιόθεν τοῦ τρούλλου τοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ ὑπερβαλλόμενος ὑπ'
αὐτοῦ ἐγείρεται εὐρύς τις τοίχος διαπεπερασμένος ὑπὸ παραθύρων· εἶναι
τοῦ Πάπα ἡ κατοικία, ἥς οὐδεὶς στρατιώτης τοῦ βασιλέως, οὐδεὶς τῶν
ἐν ἀξιώματι τοῦ αὐτοῦ, δύναται νὰ διέλθῃ τὸν οὐδόν. Τὸ ἀνάκτορον
τοῦ Βατικανοῦ ἀπολαμβάνει τὰ δικαιώματα κράτους ἰδίου· ὁ Πάπας ἐν
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἶναι κύριος ὡς ἦτο κύριος ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸ τοῦ 1870.
Διὰ νὰ φθάσῃ τις μέχρι τοῦ πατώματος, ἐν ᾧ κατοικεῖ ὁ Πάπας δέον
ν' ἀναβῇ ἀμετρήτους κλίμακας. Μεταξὺ τῆς ὀρειχαλκίνης πύλης καὶ
τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀγίου Δαμασίου, ἥτις εἶνε τὸ κατακύρυφον σημεῖον τοῦ
Βατικανοῦ λόφου, ὑπάρχουσι δύο πατώματα· μεταξὺ δὲ τῆς τελευταίας
καὶ τῶν διαμερισμάτων τοῦ Πάπα ἕτερα δύο. Παρεμφερὲς πρὸς σκοπιὰν
ἐπὶ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, φαίνεται ὅτι ὁ Πάπας ἐγκατεστάθη ὑψη-
λότερον ἵνα ἐπὶ μακρότερον διαβλέπῃ· ἡ ὄψις αὐτοῦ τείνει πρὸς κατό-
πτεισιν ὡς καὶ ἡ ψυχὴ.

Ἐκεῖ διῆλθον αἱ ἡμέραι Λέοντος τοῦ ΙΓ'. ἐν ἐργασίᾳ διηνεκεῖ ὁμοίως
πάντοτε γόνιμοι. Ἀνακαλέσωμεν ἡμέραν τινὰ ἐξ αὐτῶν ὡς εἰκόνα πασῶν
τῶν ἄλλων ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν πολλαπλῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Δωσω-
μεν ἑαυτοῖς τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα Λέοντος τοῦ ΙΓ'. ὡς ἱερέως, ὡς
πολιτικοῦ, ὡς βαθύνοος ἀνδρός, ἐναλλάξ λειτουργοῦντος καὶ δίδοντος
ἀκροάσεις, δεχομένου τὰς πληροφορίας αἰτίνες ἔρχονται ἐξ ὅλων τῶν
μερῶν τοῦ κόσμου καὶ ἀντεπιστέλλοντος τὰς ἡγεμονικὰς αὐτοῦ ὁδηγίας.

Ἐνώπιον ἡμῶν, ὡσεὶ προνομιοῦχων μαρτύρων, θέλει ἐκτυλιχθῇ ἡ
ἡμέρα τοῦ Πάπα.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ. — ΑΙ ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΙΑΣ

Ὁ κοιτῶν, ἐν ᾧ καθ' ἐκάστην περὶ τὴν ἑκτην ὥραν Λέων ὁ ΙΓ'. ἐξυ-
πνᾷ εἶνε ἀπλούστατος καὶ μικρότατος. Κίτρινον ὕφασμα κυλύπτει τοὺς
τοίχους· ἐν προσευχητάριον καὶ μία λευκὴ κλίνη εἰσὶ σχεδὸν τὰ μόνα
ἐπιπλά. Πλησιέστατα ὑπάρχει εὐκτήριόν τι διαμέρισμα ἐν ᾧ κατὰ τὰς
συνήθεις ἡμέρας ἀναγινώσκει εὐθὺς τὴν λειτουργίαν ἣν ἱερουργεῖ ἱεράρ-

χης τις ἐκ τῶν περὶ αὐτόν. "Όταν ἀριθμὸς τις ξένων ἢ προσκυνητῶν αἰτήσῃ τὴν χάριν νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Πάπα, προσκαλοῦνται οὗτοι εἰς τὸ Βατικανὸν εἰς πρωϊνὴν τινα ὥραν καὶ ὁ Πάπας λειτουργεῖ ἐνώπιον αὐτῶν.

Τὸ κεκαμμένον αὐτοῦ σῶμα, λεπτὸν καὶ ἰσχνὸν ὑποστηρίζομενον ὑπὸ δύο βοηθῶν, κινεῖται ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ μετὰ βραδείας συνάμα δὲ μεγαλοπρεποῦς ταπεινότητος· καὶ ὅταν στρέφηται ὅπως εὐλογήσῃ, τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ ἀνυψοῦται· καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ βλέμματος ἔχει τὸ ἡγεμονικόν.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ Πάπα προσευχομένου καὶ τοῦ Πάπα εὐλογοῦντος ὑποδεικνύει πόσον παρ' αὐτῷ ἡ εὐκίνησις τῆς θέσεως τοῦ σώματος ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν φωτεινὴν ἔκφρασιν τῆς ψυχῆς· αἱ σκέψεις αὐτοῦ, τὰ αἰσθήματα, αἱ ἐντυπώσεις ἀντανακλῶνται ἐν ταῖς χειρονομίαις καὶ τοῖς βλέμμασιν, ὡς ἐν κατόπτρῳ.

Ὁ Πάπας ἄρχεται τῶν ἀκροάσεων ἀρκετὰ ἐνωρίς, εὐθὺς ὡς μετὰ τὴν λειτουργίαν λιτῶς προγευματίσει καὶ ἀναπαυθῇ ὀλίγον· εἶναι ἢ μᾶλλον κοπιώδης ὥρα τῆς ἡμέρας ὅλης. Ἡ ἀκρόασις δι' αὐτόν δὲν εἶναι ἀγγαρεία φιλοφροσύνης· ἀφιεροῦται ὅλος τῷ συνδιαλεγομένῳ καὶ ἐννοεῖ καὶ οὗτος ν' ἀφιερωθῇ· εἶναι ὅθεν ἀληθὴς ἐργασία διὰ τὸν Λέοντα τὸν ΙΓ'. Τὸ βλέμμα αὐτοῦ στερεοῦται τότε, ἡ διάνοια καθορίζεται καὶ ἔρχεται πρᾶγματι εἰς ἐπαρὴν μετὰ τοῦ κόσμου. Ὑπάρχουσι τακτικαὶ ἀκροάσεις ἅπαξ ἢ πλειστάκις τῆς ἐβδομάδος, καθ' ἃς δέχεται τοὺς διαφοροὺς καρδινάλιους, οἵτινες προσεδρεύουσι τῶν «ῥωμαϊκῶν ἱερατικῶν συλλόγων» καὶ εἰσὶν ὡς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας ὅστις εἶναι ἐπιφορτισμένος διὰ τὰς σχέσεις τοῦ Πάπα μετὰ τῶν διαφόρων Δυνάμεων, ἐκτυλίσσει ὑπὸ τὰς ὀψεις αὐτοῦ τὰ ζητήματα τῆς παγκοσμίου πολιτικῆς· ἅπαντα ἔχουσιν ἀντίκτυπον ἐν τῷ Βατικανῷ. Οὐδεμίαν θέσιν εἶναι μᾶλλον ζηλευτὴ τοῖς διπλωμάταις τῶν διαφόρων Κρατῶν ἢ ἡ τοῦ πρέσβεως ἢ τοῦ ἀπεσταλμένου παρὰ τῇ Ἀγίᾳ Ἐδρᾷ. Ἐκ σκοπιᾶς αὐτοῦ τοῦ Βατικανοῦ θρυμασίως παρατηρεῖται τὸ πολὺπλοκον νῆμα τῆς πολιτικῆς. Ὅταν Λέων ὁ ΙΓ' καὶ ὁ καρδινάλλιος Ῥαμπόλλας, ἐν τῇ σιγῇ τῆς ἐωθινῆς ἀκροάσεως ἐπεζήτουν τὰ μέσα ὅπως ἐπισπευθῇ ἡ γαλλορωσικὴ φιλία πρὸς ἐγγύτησιν τῆς εἰρήνης τῆς Εὐρώπης, οἱ πρέσβεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας παρεφύλαττον

Μετὰ τὸν γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας, λίαν φιλικῶς διακείμενον τῇ

Γαλλία, ὁ καρδινάλιος-ἀναπληρωτὴς κομίζει Λέοντι τῷ ΙΓ΄. τὰ νέα ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν ἐνοριῶν. ὡς ὁ Πάπας διαμένει πάντοτε ἐπίσκοπος· ποτὲ μὲν ὁ καρδινάλιος-ἐπαρχος τῆς Συνόδου ἔρχεται ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορούντων εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν πειθαρχίαν, ποτὲ δὲ ὁ καρδινάλιος-γραμματεὺς ἐπὶ τῶν βραδείων, ὅστις εἶναι ὡσεὶ ὁ ὑψίστος γραφειοκράτης τῆς Ἐκκλησίας· ἄλλοτε ὁ καρδινάλιος-ἐπαρχος τῆς Προπαγάνδας, ἀφ' οὗ ἐξαρτῶνται τὰ τρία τέταρτα τοῦ κόσμου καὶ ὅστις κρατεῖ ἀφ' ἐβδομάδος εἰς ἐβδομάδα Λέοντα τὸν ΙΓ΄ ἐνήμερον τῶν προόδων τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Λέων ὁ ΙΓ΄. ἔχει διπλάσιαν ἐργασίαν ἢ οἱ προηγούμενοι πάπαι.

Διδάκτωρ τῆς πίστεως, κύριος τῆς εὐλαθείας, ἠθέλησε ταύτοχρόνως νὰ γείνῃ αὐθις, ὡς οἱ πάπαι τοῦ μέσου αἰῶνος εἰς τῶν κραταιῶν τῆς γῆς καὶ ἐπέτυχε.

Καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ κράτη ἅπαντα διαγωνίζοντα διὰ πολεμικῶν προπαρασκευῶν, ἡ ἀτομικότης αὕτη ἀνευ ὀπλῶν ἀνέλαβε τὴν πρωτότυπον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀποστολὴν τοῦ ἀντιπροσωπεῦσαι καὶ ἐπιβαλεῖν τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης. Ὁ Βίσμαρκ κατέφυγε ποτε παρὰ τῷ εἰρηνικῷ τούτῳ, ἵνα προλάβῃ πόλεμον μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἰσπανίας, αἵτινες ἀντεποιοῦντο ἐκάστη τὰς νήσους Καρολίνας. Εἶδον τὴν Γερμανίαν, προτεσταντικὴν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ λίαν ἀκόμῃ ὑπερήφανον ἐπὶ ταῖς νίκαις αὐτῆς, νὰ προσλιπαρῇ Λέοντα τὸν ΙΓ΄. ὅπως οὗτος ἀναλάβῃ πρὸς στιγμὴν τὰς ὑψηλόφρονας παραδόσεις τῆς ποντιφικεῖου διαιτησίας, αἵτινες ἐφαίνοντο λησμονημένα· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Γρηγορίων τῶν Ζ΄. καὶ Ἰννοκεντίων τῶν Γ΄.

Ἐνθουσιάζονται ἅπαντες ὅτι πρὸ ἑτοὺς ἀκόμῃ ὀλίγον ἔλειψε ἵνα αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰσπανία ἀποταθῶσιν καὶ αὐταὶ εἰς τὸ Βατικανόν, ὅπως περατώσωσι τὸν πόλεμον τῆς Κούβας, παραδεχόμενοι τὴν διαιτησίαν τοῦ ὑπερτάτου Ποντίφηκος.

Προσθετέον ὅτι ἡ φροντίς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων ἐν ἐκάστη χώρᾳ εἶναι διηνεκῶς παρούσα ἐν τῷ πνεύματι Λέοντος τοῦ ΙΓ΄. Οὐδεὶς ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἐπίσκοπος παραλείπει ἐν γένει νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Πάπαν τοῦλάχιστον ἅπαξ ἐντὸς πέντε ἐτῶν, ἔστω καὶ ἂν ἐδρεύῃ εἰς ἐνὸς μηνὸς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ῥώμης. Κατὰ σειρὰν παρουσιάζονται πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πάπα ἱεράρχαι· Ἰταλοὶ ὑπεργεγυμνασμένοι εἰς τὰς λεπτότητας τῆς διοικήσεως καὶ ἱεραπόστολοι ἐξ ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν ἐντρίθεις εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς ἀγρίους. Ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ὑπερθαλασσίων

τούτων ἐπισκόπων τινές, οἵτινες μόνον τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἔχουσι κοινὴν μετὰ Λέοντος τοῦ ΙΓ', ἡ συνομιλία γίνεται λατινιστὶ καὶ ἡ νεκρὰ αὕτη γλῶσσα ἀναδιαγράφει καὶ δοξάζει εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ τὴν γένεσιν καὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τῶν ἀρχαιοτάτων χριστιανικῶν κοινοτήτων. Προσθετέον εἰς ταῦτα καὶ τὰς ἀκρόσεις ἃς ὁ Πάπας παραχωρεῖ εἰς προνομιούχους λαϊκούς, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι παρ' αὐτῷ τοὺς πιστοὺς χριστιανούς. Οἱ λαϊκοὶ οὗτοι φθάνουσιν ἐξ ὅλων τῶν τοῦ κόσμου μερῶν καὶ συμπληροῦσι τὸ σύνολον τῶν ἀπηχρήσεων αἵτινες καθιστῶσι τὸ Βατικανὸν τὴν ἄριστα πληροφορημένην αὐλήν, καίτοι Λέων ὁ ΙΓ' ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι περιορισμένος.

Ἄλλοτε λαϊκὸς τις ὅπως προσέλθῃ τῷ Πάπῃ ἔφερεν ἑνδυμα αὐλικὸν δηλ. ὑποδήματα μετὰ πόρπης, περισκελίδας ἐκ μετάξης βραχείας, ὅλα μέλανα. Τώρα τὸ μέλαν φράκον καὶ ὁ λευκὸς λαιμοδέτης ἀρκοῦσιν· αἱ κυρίαι φέρουσι μέλανα καὶ περικάλυμμα ἐκ τριχάπτων.

Προτοῦ νὰ διαβῇ τις τὴν διὰ βελούδου ἐρυθροῦ περιβεβλημένην ἐξέχουσιν θύραν ἣτις ἄγει πρὸς τὰ δώματα τοῦ ποντίφηκος, δεῖον ν' ἀποθέσῃ τὸν πῖλον καὶ ν' ἀποσύρῃ τὰ χειρόκτια. Κατόπιν ἐφωδιασμένος δι' εἰσητηρίου, ὅπερ δίδει εἴσοδον εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς Α. Ἀγιότητος, διαβαίνει κατὰ σειρὰν τὴν αἰθουσαν ἐν ἣ εἰσὶν αἱ ὀπλίται, ἀκολουθῶς τὴν αἰθουσαν τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς καὶ ἔπειτα τὴν αἰθουσαν τῶν παραπετασμάτων, ἣτις ἐξ ὁλοκλήρου κοσμεῖται ὑπὸ Γοθελίνων δωρηθέντων ὑπὸ τῆς Γαλλίας· ἐπὶ τέλους κάθηται τις εἰς τὸν ἐπίσημον προθάλαμον. Ἐν τῷ βάθει τοῦ προθαλάμου τούτου κολλητὸς πρὸς τὸν τοῖχον εὐρίσκεται εἰς θρόνον, ἐφ' οὗ ὁ Πάπας λαμβάνει θέσιν κατὰ τὰς μεγάλας ὑποδοχάς. Εἰς γωνίαν τινὰ ὑπάρχει θύρα τις μικρά, ἐνθα φυλάττει εὐγενὴς σωματοφύλαξ, δι' ἧς συγκοινωνεῖ ὁ ἐπίσημος προθάλαμος μεθ' ἐτέρου τοιοῦτου λεγομένου μυστικοῦ.

Ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ Πάπα, ὁ ἐπισκεπτόμενος γίνεται δεκτὸς ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ προθαλάμῳ καὶ ἐκεῖθεν κατ' εὐθείαν ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ ἐνθα Λέων ὁ ΙΓ' ὑποδέχεται. Ἱεράρχης τις συνοδεύει ἕκαστον προσερχόμενον· ἀμφότεροι γονυπετοῦσι τρεῖς προσερχόμενοι πρὸς τὴν ἑδραν τοῦ ποντίφηκος· κατόπιν ὁ ἱεράρχης ἀπέρχεται καὶ ὁ ἐπισκεπτόμενος μένει γονυκλινὴς ἐνώπιον τοῦ Πάπα, ἕως οὗ οὗτος νεύσῃ αὐτῷ ἵνα καθίσῃ.

Προσρρόνως ἀποκαλοῦσι Λέοντα τὸν ΙΓ' τὸν «Λευκὸν γέροντα τοῦ Βατικανοῦ» καὶ εἶνε ἀδύνατον ἵνα ἐκφρασθῇ ἐμφαντικώτερον ὁ ἰδιάζων χαρακτήρ τῆς ὀψείως αὐτοῦ. Ὁ ποδῆρης χιτῶν ὃν φέρει εἶνε λευκὸς καὶ

ἡ ἐπωρίς ἐπίσης λευκή· τὰ σινδάλια λευκά, τὸ πρόσωπον λευκὸν ὥσει κηρός· δύο θύσανοι τῆς κόμης λευκοὶ ἐξέχοντες ἐκ τοῦ λευκοῦ καλύμματος συμπληροῦσι τὴν σεβαστὴν ἐμφάνισιν. Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε ἰσχυρὸς, μικρὸς μὲν ἀλλὰ ζωηρὸς, κατ' ἐξοχὴν ἐταστικός· τὰ χεῖλη εὐκίνητα μετὰ πτυχῶν καὶ κλίσεων αἰτίνες ἐπιτρέπουσι νὰ διαφαίνηται ἡ εὐαρέσκεια ἢ ἡ δυσαρέσκεια, ἡ ἐλπίς ἢ ὁ φόβος. Ἡ κεφαλὴ κλίνει προσηνῆς καὶ παρατηρητικὴ πρὸς τὸν συνδιαλεγόμενον, ἵνα ἀκούσῃ καὶ ἵνα ἀντιληφθῇ· καὶ ἔπειτα ἐξαίφνης ὅταν ὁ Πάπας λαλῇ, ὅταν ἡ συνείδησις ἦν ἔχει περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἰδίας ἐξουσίας ἀντηχῇ ἐπὶ τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ἡ κεφαλὴ αὕτη ἀνεγείρεται, ἡ ἐκφρασις τοῦ διπλωμάτου ὅστις ἀκούει καὶ προμαντεύει μετατρέπεται εἰς τὴν τοῦ ἡγεμόνος ὅστις διατάσσει· καὶ τότε αἰσθάνεται τις ὅτι ἡ ἔδρα αὕτη εἶνε θρόνος καὶ ὅτι ὁ θρόνος οὗτος εἶνε ἄμβων. Ἰδίως προξενεῖ ἐντύπωσιν ὅτι παρὰ Λέοντι τῷ ΙΓ΄, ἡ ἐθυμοτυπία οὐδόλως καταστρέφει τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὴν ἀπλότητα τοῦ παραστήματος, τὴν διάχυσιν τῆς ἀτομικότητος αἰτίνες εἰσι τὸ θέλγητρον τῶν πραιποτύπων φύσεων· τὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα οὐδόλως διαχωρίζει, δίκην τοίχου, τὸν Ἰωακείμ Πέκκη, Ἠγεμόνα Ποντίφηκα ἀπὸ τοῦ ἐπισκεπτομένου ὃν τιμᾷ συνδιαλεγόμενος· οὐδὲν τὸ πλαστὸν ἢ ἐκ συνθήκης. Οὐδὲν προσωπεῖον ἐναπέθεντο ἐπὶ τοῦ προσώπου τούτου τὰ ἐνενήκοντα ἔτη ἡλικίας καὶ τὰ εἴκοσι τῆς βασιλείας.

Ο ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΕΝ Τῷ ΚΗΠῳ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

Αἱ ἀκροάσεις πλησιάζουσι πρὸς τὸ τέλος, ὅτε ζωηραὶ κωδωνοκρουσῖαι ἀναγγέλλουσι ἐν Ῥώμῃ τὴν μεσημβρίαν· κανονοβολὴ ἀκούεται ἐκ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου· οἱ δὲ κώδωνες σημαίνουνσι πανταχόθεν. Ὁ Πάπας τότε εἴτε κατὰ τὸ ἔαρ, εἴτε κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐτοιμάζεται διὰ τὸν περίπατον. Εἰς τῶν τῆς εὐγενοῦς φρουρᾶς διευθύνει τὴν προετοιμασίαν. Ὁ πῖλος Λέοντος τοῦ ΙΓ΄, ὁ ἐρυθρὸς εὐρὺς μανδύας καὶ ἡ ῥάβδος ἀποτίθενται ἐπὶ θρανίου τινός. Ὁ Πάπας προσέρχεται καὶ ἀφοῦ λάβῃ ταῦτα εὕρισκει ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν τινὶ ἀκολουθῷ προθαλάμῳ τὸ φορεῖον αὐτοῦ περικεκυκλωμένον ὑπὸ τῶν φορέων λεγομένων ἱπποκόμων, ἐνδεδυμένων ἐρυθρά, οἵτινες ἀναμένουσιν. Ἀφοῦ εὐλογήσῃ τοὺς εἰς γραμμὴν ἵσταμένους φύλακας εἰσέρχεται ἐντὸς αὐτοῦ. «Alzate» (ἐγείρατε)! κράζει φωνή τις· εἶνε ἡ διαταγὴ πρὸς ἀνέγειρσιν τοῦ φορείου διδομένη ὑπὸ τοῦ πρώτου ἱπποκόμου. Ἐξ οὗτοι φέρουσι τὸ ἥκιστα βαρὺ φορτίον, τὸ ἄτομον Λέοντος τοῦ ΙΓ΄.

Ἡ συνοδεία διαβαίνει τὰς ἀμετρήτους αἰθούσας τοῦ Βατικανοῦ· δωμάτια καὶ στοὰς κεκοσμημένας ὑπὸ τοῦ Ραφαήλ καὶ τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, κατ' εἰσήγησιν τῶν Παπῶν τῆς ἀναγεννήσεως· μακροὺς διαδρόμους πλήρεις ἐπιταφίων λίθων καὶ ἀρχαίων στηλῶν· αἰθούσας τῆς βιβλιοθήκης, ἐνθα ὁ Πάπας συσσωρεύει πάντοτε, πρὸς μεγάλην ὠφέλειαν τῶν ἐργαζομένων, τὰ τιμαλφῇ χειρόγραφα ἅτινα αἱ τύχαι τοῦ ἐμπορίου ἐπαναφέρουσιν εἰς δημόσιον κυκλοφορίαν· μουσεῖον τῆς γλυπτικῆς ἐνθα ἐς αἰεὶ ἀνάκεινται τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἥτις εἶνε ἀένναος σχολὴ τῆς ἀνθρωπίνου φιλοκαλίας, ἀλησιμόνητος ἀπόλαυσις διὰ τοὺς ἐραστὰς τοῦ κάλλους. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐν τῇ μακρᾷ ταύτῃ προελάσει ἐν τοῖς διαδρόμοις καὶ ταῖς αἰθούσαις, δίδει τὸ σημεῖον ἵνα στῶσι περὶ αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι σχηματίζουσι κύκλον καὶ μετ' ἀνταλλαγὴν σκέψεων, ἐπὶ νεύματι τοῦ Πάπα ἡ συνοδεία ἀναλαμβάνει αὐθις τὴν κατάβασιν, τὴν ἀτελεύτητον ταύτην κατάβασιν πρὸς τοὺς κήπους.

Ἀμαῖα τις ἵσταται πρὸ τῶν κίγκλιδων τῆς θύρας. Τὸ φορεῖον ἵσταται πρὸ τοῦ τριπλοῦ ἀναβάθρου. Ὁ Πάπας καλῶς καὶ θερμῶς περιτετυλιγμένος ἐν τῷ λευκῷ αὐτοῦ ποδήρει χιτῶνι, ὃν ἀποκρύπτει πορφυροῦς μακρὸς μανδύας, καὶ ἔχων τὴν κεφαλὴν σχεδὸν κεκρυμμένην ὑπὸ πλατύν ἐρυθρὸν ἐπίσης πῖλον, προσκαλεῖ ἓνα τῶν ἱεραρχῶν τῶν καλουμένων *συμμετοριζομένων* (*participanti*) ἵνα παρακαθήσῃ ἐν τῇ ἁμάξῃ. Παρὰ τὰς θύρας τῆς ἁμάξης τὰς εὐθὺς κλεισμένας παριππεύουσιν ἑκατέρωθεν δύο ἑφιπποὶ εὐγενεῖς φύλακες, οὓς ὁ Πάπας εὐλογεῖ διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἀναθαρρύνει. Ἐν τούτοις κατὰ μῆκος τῶν τοίχων τοῦ κήπου ἕτεροι φύλακες κλιμακκηδὸν φυλάττουσι φέροντες τὸ ὄπλον ἐπὶ χεῖρας.

Ἡ μικρὰ ἁμαῖα οὕτω φυλαττομένη ἡρέμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῶν ἐξ ἀειθαλῶν δρυῶν δενδροστοιχιῶν πεφραγμένων διὰ μυρσινῶν κεκοσμημένων ἐν σχήματι ὀγκωδῶν περιθωρίων. Διὰ τῶν δενδροστοιχιῶν τούτων ὁ ἁμαξηλάτης στρέφει τοὺς ἵππους πρὸς ὅλας τὰς γωνίας, ἵνα ἀρῇσιν ἀπατηλὴν τινα ἐντύπωσιν τῷ καθείρκτῳ Ἠγεμόνι, ὅστις ἐν τούτοις οὐδεμίαν πλέον διατηρεῖ, ἄρ' ὅτου ἡ αὐτὴ τοποθεσία διέρχεται πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ —, καὶ ἐντὸς εἴκοσι λεπτῶν ὅλος ὁ γύρος λαμβάνει πέρας. Διέβησαν πρὸ τῆς κρήνης τῆς Ζιτέλλας, ἥς τὸ ὕδωρ διαπρέπει μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων τῆς πόλεως πηγῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Μαρκίας. Δεξιόθεν ἀρῆκαν τὸ σπήλαιον τῆς Λούρδης, ἐνθα ὁ Ἅγιος Πατὴρ διατηρεῖ λυχνίαν εἰς ἐνθύμησιν τῆς Γαλλίας, καὶ ὅπερ ἀγαπᾷ καὶ χαιρετίζει πάντοτε διερχόμενος. Ἐὰν θελήσῃ τις νᾶ

στραφή ἐπ' ἀριστερά τῶν ὑδάτων, ἅτινα καταρρέουσιν ἐν εἴδει καταρράχτου περὶ τὸν βράχον τοῦτον, διευθύνεται πρὸς τὸ θελκτικὸν ἀγροτικὸν οἶκημα (casino) Πίου τοῦ Δ'. Ἐκεῖ ὁ ποντίφηξ οὗτος τοῦ δεκάτου ἑκτοῦ αἰῶνος ἐπεσώρευσεν ἅπαντα τὰ ἀγλαίσματα τῶν Ἀναγεννήσεως, καὶ ταυτοχρόνως ἅπαντα τὰ θέλγητρα ἅπερ ἡ ἀρχαία Ῥώμη ἀφθόνως κατανήλυσκεν εἰς τὰς τῶν πλουσίων ἐπαύλεις. Τὸ οἶκημα τοῦτο εἶνε ἐν τῶν καθαρωτέρων καὶ πλουσιωτέρων προτύπων, ὑπὲρ τὸ δέον μάλιστα πλούσιον διὰ τοὺς ἐπομένους ποντίφηκας, οἵτινες προθέμενοι νὰ διατηρήσωσιν αὐτὸ κατανήλωσαν σπουδαῖα ποσά. Ἀλλ' ἡ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ ὠκοδομήται ἀποκαθίστησιν αὐτὸ τανῦν σχεδὸν μὴ κατοικήσιμον. Λέων ὁ ΙΓ', προτιμᾷ νὰ διαμένῃ ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου κλιτύος, ἐνθα ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος ὁ ἰσχυρὸς Λεόντειος Πύργος ἐγείρει τὸν ἀπόρθητον κυκλοτερῆ αὐτοῦ ὄγκον ἐπὶ τοῦ μᾶλλον ἐξέχοντος καὶ ὑγιεινοτέρου σημείου τῶν κήπων τοῦ Βατικανοῦ.

Καθ' ὅσον τις ἀναβαίνει πρὸς τὴν ἀπόκεντρον ταύτην γωνίαν τοῦ μικροῦ ἄλσους (boscareccio) ἡ σειρὰ τῶν δρυῶν πυκναῖται ἀποτελοῦσα δάσος βαθμηδὸν μεγεθυνόμενον. Τὰ μικρὰ δενδρύλλια τοῦ κάτω μέρους διαδέχονται γιγαντιώδεις φυταί.

Ὁ μέγας καὶ μέλας ὄγκος τοῦ Λεοντείου Πύργου, οὗτινος τὰ δύο μόνα παράθυρα — οἱ δύο φεγγίται μᾶλλον — διαπερῶσι τὰ τεῖχη δύο μέτρων πάχους καὶ βλέπουσι τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν δι' ἐπάλξεων ἐφωδιασμένων τειχῶν εἰς πλεόν τῶν 100 μέτρων ἀπόστασιν μέχρι ἐτέρου τινὸς πύργου χρησιμεύοντος ὡς σκοπιά, παρέχει Λέοντι τῷ ΙΓ', εἰδὸς τι ὀπτασίας τοῦ Μεσαιῶνος, ἐν ᾧ ἡ μεγάλῃ αὐτοῦ ἱστορικὴ φαντασία ἀρέσκεται.

Ἐκεῖ λοιπὸν Λέων ὁ ΙΓ', πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὑγρασίας τοῦ οἰκήματος Πίου τοῦ Δ', ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ ἑαυτῷ καταφύγιόν τι ἐναντίον τῶν θερμῶν ἡμερῶν τοῦ θέρους. Ἡ πρώτη αὐτοῦ φροντίς ἦτο ἡ ἀνοικοδόμησις νεωτέρας οἰκίας ἐνθα οἱ περὶ αὐτὸν ἠδύναντο νὰ κατοικήσωσιν. Ἡ ἐξοχικὴ αὕτη οἰκία παραπλεύρως καὶ ὀπίσθεν τοῦ πύργου ἐφωδιάσθη ἐπίσης δι' ἀνωδύνων ἐπάλξεων, ἐν αἷς ἐμφωλεύουσιν αἱ χελιδόνες. Ὅσον διὰ τὸν Πάπαν, ἅμα λαβόντων τῶν οἰκείων αὐτοῦ καταφύγιον εἰς τὸ ἰσόγειον, ἐσπευσεν οὗτος ν' ἀναβῇ διὰ τῆς μόνης κλίμακος τοῦ πύργου εἰς τὴν μόνην κυκλοτερῆ αἵθουσαν τοῦ ἀνώγειω.

Εἶνε αὕτη ἐντελὴς κυκλοτερής, ἔχουσα διάμετρον ὀκτὼ μέτρων· δύο ἀναπληρωματικὰ μέτρα ἀφίενται διὰ τὸ πάχος τῶν τειχῶν, ἅτινα δια-

τροπώνται ὑπὸ δύο παραθύρων, τοῦ ἐνὸς πρὸς ἀνατολὰς καὶ τοῦ ἑτέρου πρὸς δυσμὰς. Διὰ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς παραθύρου ρθάνει τις εἰς μικρόν τι ἀναχωρητήριον, ἐν τῷ βάθει τοῦ ὁποίου ἐτοποθετήθη μία κλίνη καὶ μία ἔδρα διὰ τὸν μεταμεσημερινὸν βραχὺν ὕπνον, καὶ εἰς στοάν, ἥτις βλέπει τὴν στέγην τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ τὸν τροῦλλον τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου.

Χωρὶς νὰ κωδωνίσῃ Λέων ὁ ΙΓ', οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἄνω αἰθουσαν ταύτην. Ἀλλ' ἅμα κωδωνίσαντος ἅπας ὁ οἶκος εἶνε ἐπὶ ποδός. Ἴδου ὁ πιστὸς Κέντρας, ὅστις ρίπτει τὸν πορφυροῦν μανδύαν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ γεραροῦ αὐτοῦ κυρίου καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς τραπέζης μικρὸν ἐκκερεμὲς ὠρολόγιον φορητὸν ἐν κρυσταλλίνῃ χρυσοκολλήτῳ κίστῃ καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον, οὗτινος τὰ πολύτιμα ἔγγραφα αὐτῷ μόνῳ ἐμπιστεύονται. Ἴδου ὁ κύριος συμμετέχων (Monsignor participante) φέρων τὸν πῖλον δι' οὗ εὐχαρίστως πάντοτε Λέων ὁ ΙΓ', σκέπει τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν βακτηρίαν ἣν ὁ Πάπας, εἰσέτι τὰς κνήμας ἐρρωμένας ἔχων, προτιμᾷ τοῦ βραχίονος, ὃν ὁ ἱεράρχης προσφέρει αὐτῷ ὅπως βραδεῖ τῷ βήματι ρθάσῃ μέχρι τῆς ἐξευγμένης ἡδὴ ἀμάξης, ἥτις θέλει φέρεῖ αὐτὸν εἰς τὴν ἐπίχρυσον φυλακὴν τοῦ Βατικανοῦ.

Πρὸ τοῦ νὰ καθῇσῃ ἐν τῇ ἀμάξῃ Λέων ὁ ΙΓ', θέλει νὰ κάμῃ τινὰ βήματα περὶ τὸ ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἐνδιαιτήριον. Εἰς τὴν γωνίαν τοῦ περιπτέρου τοῦ Vespignani θέλει νὰ ἴδῃ ἂν οἱ δύο γεγηρακότες κακατοαὶ (εἶδος φυττακῶν), εἰς τοὺς ὁποίους μένουσιν εἰσέτι πτερὰ τινα, ἀπολαμβάνουσι καλὴν περιποίησιν ἐν τῷ κλωβῷ αὐτῶν. Ὑπάγει νὰ ἴδῃ τὰς ἀμπέλους αὐτοῦ, ἃς κατὰ τινὰ ἔτη αὐτὸς ἐτρέψῃ. Κατόπιν ἐμφοροντὶς προβαίνει πρὸς ἐν μικρὸν τετράγωνον, πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐνθα φυτὰ τινα ῥοδονειῶν χρώματος τείου προσελκύουσι καὶ ἀπασχολοῦσιν αὐτόν. Ἀριθμεῖ τοὺς κάλυκας, ὑπολογίζει τὴν βλάστησιν καὶ προβλέπει ἐκ τῶν προτέρων τὰ ῥόδα τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. Καλεῖ τὸν κηπουρὸν Πέτρον καὶ δίδει αὐτῷ τὰς τελευταίας συστάσεις. Κατόπιν δ' ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς ἀμάξης, ἥτις ἠκολούθει αὐτῷ βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ ἡ πρώτη τοῦ ἀνέμου τῆς ἑσπέρας πνοὴ κυματίζει τὰς μέλαινας χαίτας τῶν ἵππων, ἐν μικρῷ τριποδισμῷ ὁρμουμένων πρὸς τὸ δρύφρακτον (cancello) τῆς Τσέκας, ὅτε Λέων ὁ ΙΓ', περαινὼν οὕτω τὴν μικρὰν αὐτοῦ ἐξοχικὴν ἐκδρομὴν, ἐπανέρχεται εἰς τὸ Βατικανόν, ἀφ' οὗ ἀτενίσῃ τελευταῖον διὰ τῆς θύρας τῆς ἀμάξης πρὸς τὰς πλατείας δένδρουστοιχίας τῶν κειθαλῶν δρυῶν, αἵτινες ἀνοίγονται ἐπὶ τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ ὄρους Μαρίου, καὶ πρὸς τὴν μακρὰν κειμένην ἐξοχὴν

τὴν ἀναντιρρήτως ὠραιότεραν, ἣν ποτὲ πλέον δὲν θέλει ἐπισκεφθῇ ὡς ἐπὶ τῶν εὐτυχῶν ἐλευθέρων ἡμερῶν τοῦ παρωχημένου χρόνου, ὁ ἐθελούσιος οὗτος δεσμώτης τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τοῦ Πύργου τοῦ Λέοντος.

Ο ΠΑΠΑΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Μετὰ τὸν περίπατον, ἐνίοτε καὶ κατ' αὐτόν, ὅτε ἀναβαίνει εἰς τὸν πύργον, Λέων ὁ ΙΓ΄. γράφει καὶ ἐργάζεται. Τὸ γεῦμα λαμβάνει τέλος ταχέως· ζωμός τις, δύο ἢ τρία φαγητά, τυρὸς καὶ ὀπῶρα· ἀρκοῦσιν αὐτῷ. Τὰ γεύματα ὀλίγον, σχεδὸν διόλου δὲν λογιζονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάπα. Πάντοτε τρώγει μόνος. Λέων ὁ ΙΓ΄. οὐδόλως ἀπόλλυσι χρόνον ἐν τῇ τραπέζῃ· πρὸ τοῦ γραφείου μόνον ἀρέσκεται.

Ὅταν Λέων ὁ ΙΓ΄. ἐτοιμάζῃ ἐπιστολήν, εἴτε δι' ἐν μόνον χριστιανικὸν ἔθνος εἴτε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὁλόκληρον, ἀρχεται τὸ πρῶτον ρίπτων ἐπὶ χάρτου μεγάλου σχήματος βραχείας τινὰς σημειώσεις. Βαθμηδὸν καθ' ὅσον περαίνεται τὸ ἔργον κλείει αὐτάς εἰς τὸ συρτάριον. Οὐδὲν τυχαίως εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ γραφείου Λέοντος τοῦ ΙΓ΄.

Αἱ σημειώσεις συσσωρεύονται καὶ ὅταν κρίνῃ ὅτι ἡ στιγμή ἐφθασε προσκαλεῖ βοηθόν, ὅστις ὅτε μὲν εἶνε ὁ ἰδιαιτέρος αὐτοῦ γραμματεὺς ἢ ὁ εἰδικὸς γραμματεὺς τῶν λατινικῶν ἐπιστολῶν, ὅτε δὲ ὁ εἰδικὸς πρὸς τοὺς ἡγεμόνας. Ὁ γραμματεὺς συλλέγει ἅπαντα τὰ τεμάχια ταῦτα τοῦ σχεδίου ἐφ' ὧν ὁ Πάπας κατέστρωσε τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα· συναρμολογεῖ αὐτά καὶ ἀποτελεῖ ἐν σύνολον, διαφυλάττων τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐκφράσεων. «Ταῦτα εἶναι τὰ νήγματα τοῦ Λέοντος», ἔλεγέ τις ἡμέραν τινὰ παίζων ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ποντίφηκος· ὁ γραμματεὺς ἐπεξεργαζόμενος οὐδέποτε ἐξαλείφει τὰ ἔχνη τῶν νηγμάτων τούτων τοῦ Λέοντος. Λαμβάνει κατόπιν ὁ Πάπας τὸ ἔγγραφον, ὑποδεικνύει νέας διορθώσεις, μετασκευάζουσι πάλιν καὶ ἐξακολουθοῦσι μετασκευάζοντες ἕως ὅτου μείνῃ εὐχαριστημένος.

Ὁ κατὰ κλειστός οὗτος μέγας ἐρημίτης διατελεῖ τοσοῦτον καλῶς πεπληροφορημένος περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κόσμου, ὥστε αἱ ἐγκύκλιοι αὐτοῦ ἀποβαίνουν ὡς συστηματικὴ ἀπάντησις εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας. Οὐδαμῶς ἀρύεται ἐξ ἑαυτοῦ τὸ σχέδιον τῆς ἐγκυκλίου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς χριστιανοσύνης. Ὅτε πολλοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον εἰ μὴ διαβατικὴν τινὰ κρίσιν ἐν τῷ ὧς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ κοινωνικῶς ζητήματι, Λέων ὁ ΙΓ΄. ἔγραφε περὶ τῆς θέσεως τῶν ἐργατῶν τὴν ἀξιωματικὴν ἐκείνην ἐπιστολήν, ἐξ ἧς ὁ κλῆρος τῶν διαφόρων χωρῶν ἔλαβε

τὴν ὠθησὶν πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἐνέργειαν. Ἐκπλήττεται τις βλέπων τὸν ἐνενηκοντούτη τοῦτον Πάπαν, ὅστις ἐσπούδασε καὶ ὠρίμασε τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ δημοκρατία μόλις εἶχεν ἀναφανῆ, ἐννοήσαντα εὐθὺς τὸ νέον τοῦτο γεγονός, καὶ δὴ οὐχὶ μόνον ὡς ἄνθρωπον ἀλλὰ καὶ ὡς Ποντίφηκα· τὸ μικρὸν ἐκείνο γραφεῖον, τὸ τόσον καλῶς κεκλεισμένον, τὸ τοσοῦτον ἐχεμύθως διευθετημένον, διατελεῖ πράγματι ἀνεωγμένον εἰς ἀπάσας τὰς συγχρόνους ἐμπνεύσεις.

Καὶ ἐνῶ ὡς Πάπας τις τοῦ Μεσσιῶνος Λέων ὁ ΙΓ', παραινεῖ καὶ διευθύνει τὴν χριστιανοσύνην ὁμοίως καὶ ὡς Πάπας τις τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐνασμενίζεται εἰς τὰς κομψὰς φιλολογικὰς παιδιὰς. Αἱ ὥραι πνευματικῆς σχολῆς, αἵτινες συμπίπτουσι πρὸς τὰς νυκτερινὰς αὐτοῦ ἀϋπνίας, ἀφιεροῦνται εἰς τὴν λατινικὴν στιχουργίαν.

Ἀναντιρρήτως Λέων ὁ ΙΓ' εἶνε ὁ μεγαλύτερος λατινιστὴς τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ἐπιμένει νὰ εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ποιητὴς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχιερωσύνης. Γράφει στίχους δι' ἑαυτὸν· γράφει καὶ ἑτέρους διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ῥήμων κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χλοδοβίκου λατινικὸν ποίημα ὁλόκληρον περὶ τῆς Γαλλίας. Ἡ οἰκειότης αὕτη πρὸς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν οὐδαμῶς εἶνε παίγνιον τι ἡγεμονικόν· θεωρεῖ μᾶλλον ταύτην ὡς φυσικὸν σχεδὸν καθήκον τοῦ σεπτοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος. Ὁ κόσμος κατακτηθεὶς ὑπὸ τῆς Ῥώμης πρὸ ἐννεακαίδεκα αἰώνων, κατεκτήθη κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ὀλίγον φροντίζουσα περὶ περιττῶν νεωτερισμῶν, παρέλαβε τὴν ἀμφίεσιν ἣν ἡ ἐθνικὴ Ῥώμη παρείχεν αὐτῇ. Ἐννεακαίδεκα αἰῶνες παρῆλθον καὶ οὐδεὶς καλύτερον τοῦ Πάπα γνωρίζει νὰ φέρῃ τὸ φόρεμα τοῦτο, οὐδεὶς καλύτερον νὰ ποικίλῃ αὐτό.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.— Ο ΠΑΠΑΣ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ ΕΝ Τῷ ΑΓΙῳ ΠΕΤΡῳ

Ἡ ἐργασία παρατείνεται μέχρι τῶν τελευταίων ὥρῶν τῆς ἐσπέρας. Ἐνίστε πρὸ τοῦ νὰ κατακλιθῇ, ὁ Πάπας μετακαλεῖ ἅπαξ ἔτι τὸ φορεῖον αὐτοῦ καὶ νέα συνοδεία ἐκκινεῖ ἐν τῇ νυκτί. Διὰ τῶν διαδρόμων τοῦ ἀνακτόρου ἡ συνοδεία κατέρχεται, ἀλλ' οὐχὶ τὴν φορὰν ταύτην εἰς τοὺς κήπους, ἀλλ' εἰς ἀπέραντον καὶ ἀμαυρὸν ναόν· ὁ Πάπας ἔρχεται προσευχόμενος ἐν τῇ βασιλικῇ τοῦ Ἀγίου Πέτρου. Οὐδόλως πλέον εἰσέρχεται βασιλικῶς ὡς ὅτε ἐκυριάρχει ἐν Ῥώμῃ· προσέρχεται ἀπροσδοκῆτως, ἄνευ κρότου, διὰ πλαγίου θύρας καὶ γονυπετεῖ ἐνώπιον τῆς «Ἐξομολογήσεως».

ἐνθα τὸ σῶμα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐρησυχάζει. Ὁ νεκρὸς ὃν σκέπει ὁ τάφος οὗτος καὶ ὁ ζῶν ὃν στηρίζει τὸ προσκυνητᾶριον τοῦτο, ἀποτελοῦσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, εἰς ἀπόστασιν ἐννεακαίδεκα αἰώνων.

Μεταξὺ τῶν τερμάτων τῆς σειρᾶς ταύτης οἱ διαφορώτεροι Πάπα! διεδέχθησαν ἀλλήλους, καὶ Λέων ὁ ΙΓ', ἐὰν ἐπεκτείνῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ βάθη τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου, καθορᾷ τοὺς πολλαπλοὺς αὐτῶν τάφους. Ἡ προσευχὴ αὐτοῦ τότε ἀποβαίνει ὡς ὀπτασία. Ἐπαναβλέπει διὰ μέσου τῆς ἱστορίας, παρόντας εἰσέτι ἐντὸς τῆς κρυπτῆς ἢ ὑπὸ τὰς πλάκας τῆς βασιλικῆς τοὺς Πάπας οἵτινες ἔθεσάν ποτε τὴν ὕλικήν αὐτῶν ἰσχὺν καὶ τὴν πραγματικὴν δύναμιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, — τοὺς «θεοκράτας» Πάπας τοῦ Μέσου Αἰῶνος· καὶ κατόπιν, διαδεχομένους αὐτούς, τοὺς Πάπας οἵτινες ἐπεκαλοῦντο τὴν καλὴν θέλησιν τῶν βασιλέων πρὸς βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ζήσῃ, — τοὺς Πάπας «διπλωμάτας», τοὺς τοῦ παλαιοῦ συστήματος.

Οὗτος καὶ ὕλικῆς ἐξουσίας στερεῖται καὶ ἡγεμονικῶν σχέσεων, ἀλλ' ἐννοήσας πρὸ πολλῶν ἡγεμόνων ὅτι τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα ἔμελλον ἐν τῷ αἰῶνι ἐν ᾧ ζῶμεν νὰ προβαδίσωσι τῶν πολιτικῶν, ἤνωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς μελέτης τῶν ζητημάτων τούτων, ἀπετάθη ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν καρδίαν τῶν πληθυσμῶν, ὧν ἡ δημοκρατικὴ ἐξέλιξις ἀπανταχοῦ ἐδραιώνει ἢ ἐτοιμάζει τὴν ἡγεμονίαν· καὶ θὰ μένῃ χαρακτηριστικὸν Λέοντος τοῦ ΙΓ'. ὅτι οὗτος, ἄνθρωπος ὢν τῆς παραδόσεως, ἐνόησε τὸ μέλλον καὶ ὅτι ἐν ὀνόματι τῆς παραδόσεως αὐτῆς προσεπάθησε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ μέλλον τοῦτο, ἵνα δεσπόσῃ αὐτοῦ. Χάριτι αὐτοῦ ἡ παποσύνη τοῦ λήγοντος ἐννεακαιδεκάτου αἰῶνος παρήγαγε τὴν καλλίστην ἐνέργειαν, ἣν ἐδύνατό τις νὰ ὀνειρευθῇ δι' αὐτήν, ἐνέργειαν ἐμπροσθοφυλακῆς, μακρᾶς βολῆς καὶ μακροχρονίου λήξεως.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Κ. Χ. Κ.